

BILTEN 04

ROD I BEZBEDNOST

SEPTEMBAR 2011.

BEOGRADSKI CENTAR ZA BEZBEDNOSNU POLITIKU

Urednice: Maja Bjeloš i Gorana Odanović

Recezentkinja: Sonja Stojanović

Saradnici: Branka Milinčić, Đurđa Rajevac, Jelena Kajganović, Marija Radoman, Marko Vidović, Sandra Vučić

Prelom: Saša Đorđević

Izvor: [Vojna akademija](#)

SRBIJA

- ❖ Prve potporučnice Vojske Srbije – dan za istoriju
- ❖ Koliko je teško biti žena lider u sektoru bezbednosti?
- ❖ Nova kuća za stari problema
- ❖ Formirana Nezavisna opservatorija za praćenje nasilja prema ženama

IZ SVETA

- ❖ Rod je ipak bitan

- ❖ Žene u Saudijskoj Arabiji dobile pravo glasa

PUBLIKACIJE

- ❖ Udruženja žena zaposlenih u sektoru bezbednosti: nosioci promene?
- ❖ Stavovi i vrednosne orijentacije srednjoškolaca u Srbiji

REČNIK POJMOVA

2

3

5

6

7

8

9

12

13

Srbija

Prve potporučnice Vojske Srbije – dan za istoriju

Četvorogodišnje obrazovanje 131. i 132. klase Vojne akademije krunisano je svečanošću koja je održana 10. septembra 2011. godine ispred Doma narodne skupštine. Da je ovaj dan za pamćenje svedoči i činjenica da je, pored 108 potporučnika, po prvi put u istoriji Vojske Srbije u čin potporučnice promovisano 19 kadetkinja, koje su svoje obrazovanje na Vojnoj akademiji u Beogradu započele 2007. godine.

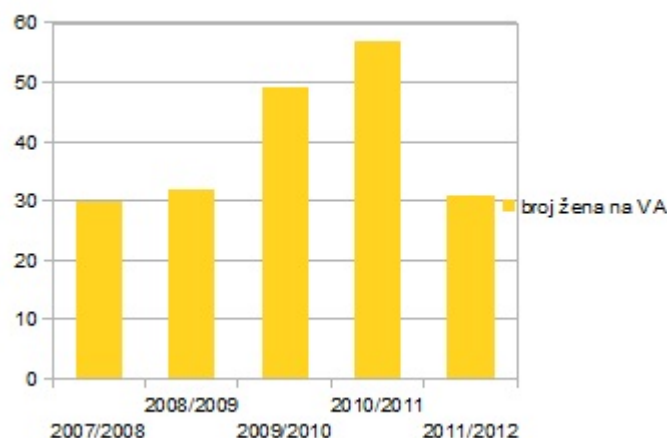

131. i 132. klasa Vojne akademije proslavlja završetak školovanja

Da je ovaj događaj važan ne samo za Vojsku Srbije, već i za rukovodstvo zemlje, svedoči i podatak da je svečanosti prisustvovao i državni vrh predvođen predsednikom Srbije Borisom Tadićem, premijerom Mirkom Cvetkovićem i predsednicom parlamenta Slavicom Đukić Dejanović, načelnikom Generalštaba Vojske Srbije generalom Milojem Miletićem i ministrom odbrane Draganom Šutanovcem. Činjenica da će od sada više žena imati mogućnost da aktivno učestvuju u procesu upravljanja vojskom govori u prilog tome da Srbija radi na rešavanju problema

nejednake zastupljenosti žena u javnom životu i javnim položajima, što je jedan od važnih preduslova za svrstavanje Srbije u moderne evropske države.

Žene su mogućnost školovanja na Vojnoj akademiji dobile tek 2007. godine. Do tada su imale mogućnost da završe civilne fakultete i postanu profesionalna vojna lica. Vojna akademija započela je proces unutrašnjih reformi paralelno sa procesom reforme Vojske Srbije i Ministarstva odbrane. U skladu s tim uvedeni su studijski programi koji su prilagođeni potrebama Vojske Srbije, kao i ministarstva, pa je na taj način, prema rečima brigadnog generala Mladena Vurune, Vojna akademija jedinstven obrazovni centar, sa kapacitetima koji mogu da zadovolje potrebe regiona.

Nova generacija potporučnika i potporučnica završila je, između ostalih, neki od sledećih studijskih programa: avijacija, menadžment u odbrani, vojno-hemijsko inženjerstvo i vojnoelektronsko inženjerstvo. Raspoređivanje novih potporučnika i potporučnica se očekuje uskoro i taj proces bi trebalo da se odvija na način po kom bi svako bio raspoređen u skladu sa studijskim programom koji je pohađao. Pa tako, Vojska Srbije bi trebalo da dobije dve potporučnice pilotkinje aviona, jednu pilotkinju helikoptera, potporučnice u inženjeriji, specijalnostima municije eksplozivne materije i telekomuni-

kacijama. Od naredne godine očekuje se i veći broj žena u Vojsci Srbije, s obzirom na povećanje broja žena upisanih na Vojnu akademiju (videti: Grafikon).

Ovom prilikom proglašeni su i najbolji od njih, pa je tako predsednik Srbije Boris Tadić trojici najboljih u rangu uručio sablju, simbol oficirske časti. Ovo priznanje dodeljeno je Predragu Andriću, Vladimiru Petroviću i Nenadu Kanjevcu. Proglašena je i najbolja kadetkinja, Vanja Mrđa, kojoj je ministar odbrane Dragan Šutanovac uručio pištolj s posvetom.

Potporučnica Vanja Mrđa i ministar odbrane Srbije Dragan Šutanovac

Za mnoge, sada već potporučnice, školovanje i rad u vojsci bio je cilj još od malih nogu, pa su ukazanu priliku u potpunosti iskoristile i pokazale da i u sferi odbrane, koja je tradicionalno pripadala muškarcima, mogu da daju izuzetan doprinos. Jedna od potporučnica Marija Marković, objasnila je da su devojke na početku studija imale određene beneficije, s obzirom da predstavljaju prvu generaciju devojaka na Vojnoj akademiji, ali i da je nakon određenog vremena, kada je ustanovljen visok potencijal kadetkinja, tretman kadeta i kadetkinja bio potpuno isti.

Autor: Marko Vidović, stažista, BCBP

Izvori: [sajt Vojne akademije](#), [sajt Ministarstva odbrane](#), [sajt lista Odbrana](#), [sajt Mondo.rs](#)

Koliko je teško biti žena lider u sektoru bezbednosti?

Podaci o učestvovanju žena u vlasti nisu ni malo ohrabrujući. Iako čine većinu u sastavu stanovništva u Evropi (52%), žene zauzimaju samo 18% mesta u nacionalnim parlamentima i 12% u vladi, kao ministarke i državne sekretarke. O problemu slabe zastupljenosti žena na rukovodećim mestima govorilo se tokom panela „Žene lideri u sektoru bezbednosti“ koji je održan trećeg dana prvog Beogradskog bezbednosnog foruma, održanog od 14. do 16. septembra 2011. godine u Domu Vojske.

Učesnice panela – ministarka odbrane Slovenije Ljubica Jelušić, Stefani Babst, pomoćnica Generalnog sekretara za javnu diplomatiju NATO, državna sekretarka u Ministarstvu odbrane Republike Srbije Tanja Miščević, Erika Kvapilova, direktorka Regionalnog programa UNWOMEN i direktorka BCBP Sonja Stojanović, razgovarale su o ličnim iskustvima kako je biti žena na najvišim pozicijama, zatim o izazovima sa kojima se žene suočavaju i o načinima za povećanje učešća žena u procesima donošenja odluka.

WOMEN nailazi na sasvim drugačije probleme. Zaposlene u UNWOMEN većinom čine žene (više od 90%), ali je za efikasniji rad ovog programa i postizanje stvarne jednakosti neophodno zaposliti više muškaraca. Njihova uloga u radu na terenu i implementaciji programa bila bi značajna, međutim dovoljan broj muškaraca ne konkuriše za rad u UNWOMEN.

Prema mišljenju panelistkinja, žene imaju znanja i veštine kojima mogu doprineti sektoru bezbednosti, ali im, uprkos napornom radu, vrlo često nedostaje samopouzdanje da bi zauzele vodeće pozicije. Ovo potvrđuju i podaci iz NATO, gde su svega četiri žene na visokim pozicijama. Žene u sektoru bezbednosti suočene su i sa predrasudama, pa da bi dokazale svoje sposobnosti moraju da ulažu više truda u posao od muških kolega, smatra Erika Kvapilova.

Moguća rešenja za promenu postojećeg stanja učesnice pronalaze u razvoju mehanizama podrške, poput sistem mentorstva i udruživanja žena u okviru institucija. Transparentnost procesa napredovanja i jasni kriterijumi za unapređivanje, takođe, mogu doprineti obezbeđivanju jednakih šansi za uspeh žena i muškaraca. Pored toga, neophodno je i sprovođenje akcionih planova za primenu Rezolucije SBUN 1325 u svim državama. Gospođa Babst smatra da bi porastu broja žena u institucijama koje se bave bezbednošću doprineli bolji uslovi rada koji omogućavaju bolji balans između karijera i privatnog života. Prema mišljenju drugih panelistkinja, od velike važnosti je i promena načina na kojise posmatra uloga žena u sistemu. One nisu samo žrtve, već akterke u sektoru bezbednosti koje mogu da doprinesu razvoju društva.

Autorka: Branka Milinčić, stažistkinja BCBP, studentkinja master studija Studija mira na Fakultetu političkih nauka

Izvori: [Women in political decision-making positions, Belgrade Security Forum, Worldwide Guide to Women in Leadership](#)

Žene političke liderke u Evropi*

Pozicija	Broj	Država
Predsednice država	5	Irska, Finska, Litvanija, Švajcarska, San Marino
Predsednice vlada	4	Island, Hrvatska, Nemačka, Slovačka
Ministarke odbrane	5	Danska, Litvanija, Norveška, Slovenija, Španija

* U tabelu nisu uključene žene koje su šefovi država u monarhijama, jer na tu poziciju nisu došle kroz rad, već rođenjem.

Prva žena na mestu državnog sekretara u Ministarstvu odbrane Republike Srbije Tanja Mišćević istakla je da biti žena na visokoj poziciji u sektoru bezbednosti nije teško, već izazovno. Ponjenom mišljenju, neophodno je dokazati da ste sposobni da dobro obavljate svoj posao, bez obzira na vaš pol. Osim državne sekretarke, u sredinama u kojima dominiraju muškarci rade i Ljubica Jelušić i Stefani Babst. „Osećam se usamljeno“, rekla je Stefani Babst, objašnjavajući da postoje samo četiri žene na vodećim pozicijama u NATO. Činjenice iz Slovenije su takođe razočaravajuće. Žene čine više od polovine državnih službenika (58%) u Ministarstvu odbrane, ali samo 10% njih su na višim pozicijama. Sa druge strane, direktorka Regionalnog programa UN-

Nova kuća za stari problem

Krajem avgusta 2011. godine u Nišu je otvorena prva Sigurna kuća u južnom delu Srbije. Ova Sigurna kuća ima kapacitet da primi do 25 osoba, a umesto dosadašnjih žrtava porodičnog nasilja prihvataće i žrtve trgovine ljudima. Ipak, za delotvornu zaštitu žrtava rodno zasnovanog nasilja potrebno je da procesuiranje nasilnika bude znatno brže i efikasnije.

Još jedna u nizu, ali prva Sigurna kuća u južnom delu Srbije, tačnije Nišu, otvorena je 23. avgusta 2011. godine. Od nastanka prve Sigurne kuće u Beogradu 2000. godine, do danas je izgrađeno nekoliko Sigurnih kuća u različitim gradovima širom Srbije (Novom Sadu, Zaječaru, Kragujevcu, Užicu).

Niška Sigurna kuća je zamenila Prihvatište za žrtve porodičnog nasilja koje nije raspolagalo dovoljnim smeštajnim kapacitetima. Prihvatište je moglo da primi svega 15 osoba, dok nova Sigurna kuća ima kapacitet da primi 25 osoba. Pored žrtava porodičnog nasilja u novu kuću će moći da se usele i žrtve trgovine robljem.

Sigurne kuće u Srbiji pre svega pružaju prvu pomoć žrtvama nasilja u porodici u smislu pružanja privremenog smeštaja, primarne psihološke pomoći i pravne zaštite. Iako je smeštaj u sigurnim kućama privremenog karaktera, neke žrtve su ostajale i po dve godine, jer nisu imale drugo egistencijalno rešenje. Zato se i javila potreba da se žrtve u sigurnim kućama kroz radionice i savetovališta upoznaju sa načinima kako da se ekonomski osamostale i ojačaju, i eventualno pronađu novo radno mesto. Predstavnici gradske uprave Niša su upravo iz prethodno pomenutih razloga istakli da će Sigurna kuća sarađivati sa filijalama Nacionalne službe za zapošljavanje, kako bi se ugroženim ženama omogućilo da se dokvalifikuju i prekvalifikuju radi lakšeg pronalaženja posla.

Deca koja su, takođe, stanari niške Sigurne kuće imaju svoje prostorije, salu za fiskulturu i radnu terapiju i dobiće sredstva da neometano nastave školovanje u novim vrtićima i školama. Ovo je bitno da se uklope u sredinu bez straha i nasilja.

Sigurne kuće su nastale pre svega na inicijativu organizacija civilnog društva, koje su uz pomoć donacija različitih institucija, stranih vlada, domaćih medijskih kuća i pojedinaca počele sa osnivanjem savetovališta i skloništa za žrtve. Međutim, pored podrške civilnog sektora, za samoodržanje sigurnih kuća potrebno je uključivanje i državnih institucija i lokalne samouprave. Niška Sigurna kuća je vlasništvo grada, a pored donacija Ministarstva rada, novac za otvaranje ove kuće su prikupile i privatne kompanije i banke.

Sporo i skupo procesuiranje nasilnika

Kada se govori o porodičnom nasilju, često se zaboravi na same nasilnike i na to da li će nasilnici biti procesuirani i koliko će taj proces zahtevati vremena i novca. Nije dovoljno izgraditi sigurnu kuću i pomoći žrtvama, već je potrebno i kazniti nasilnike efikasnom i delotvornom primenom zakona. Dok su žrtve primorane da odlaze iz svojih domova, često i sa decom, nasilnici ostaju u njima zbog sporih sudskih procesa.

Podaci Republičkog zavoda za statistiku pokazuju da je 1 979 muškaraca optuženo za krivično delo nasilje u porodici u 2009. godini. Od tog broja njih 1739 je proglašeno krivim, 46 je oslobođeno optužbe, a u 82 slučaja optužba je odbijena. Ukupni sudski troškovi vezani za slučajeve nasilja prema ženama u 2009. godini iznosili između 24,8 i 76,8 miliona dinara. Pored sudskih troškova, 2009. godine troškovi drugih institucija su takođe značajni: policije (između 71,5 i 265,2 miliona dinara), centara za socijalni rad (između 94,9 do 168,4 miliona dinara) i zdravstvene zaštita (oko 8,1 miliona dinara).

Iako je nasilje u porodici dobilo zasluženu pažnju društva i medija i pominje se kao veliki društveni problem, i dalje postoji porast slučajeva nasilja u porodici sa smrtnim ishodom. Od 2005. godine, od kada se vodi evidencija, beleži se i porast broja dece kao žrtava nasilja, za 46 posto. Čini se da dosadašnji naponi u sprečavanju nasilja u porodici nisu dovoljni, ili da u najboljem slučaju, nisu dovoljno efikasni.

Krivično delo nasilje u porodici – broj prijavljenih i procesuiranih slučajeva u periodu od 2005-2007. godine. Izvor: [Republičko javno tužilaštvo](#)

Godina	Broj prijavljenih lica	Broj procesuiranih lica
2005	2231	1787
2006	3124	2463
2007	3379	2516

Autorica: Đurđa Rajevac, stažistkinja Beogradskog centra za bezbednosnu politiku i diplomirana novinarka Fakulteta političkih nauka

Izvori: [Oaza sigurnosti](#), [Sigurna kuća](#), [Autonomni ženski centar](#), [Politika online](#), [RTS online](#), [Moje dete portal](#), [B92 online](#), [Republičko javno tužilaštvo](#)

Formirana Nezavisna opservatorija za praćenje nasilja prema ženama

Opservatorija je formirana kao nezavisno stručno posmatračko i analitičko telo, koje će biti sastavljeno od pet ekspertkinja civilnog i akademskog društva. Cilj Opservatorije biće da prati, analizira i izveštava o stanju u oblasti nasilja prema ženama u Srbiji. Osnivači Opservatorije su Mreža Žene protiv nasilja i Mreža za evropski ženski lobi.

Opservatorija će naročito raditi na pitanjima:

- kreiranja platforme koja pruža kritički glas protiv nasilja prema ženama u Srbiji;

- konceptualne i tematske analize stanja u oblasti nasilja prema ženama;
- uticaja na dinamiku i pravce procesa suzbijanja i eliminisanja nasilja prema ženama u Srbiji;
- analize povezanosti između različitih oblika nasilja prema ženama i diskriminacije, siromaštva i socijalne uključenosti žena, socijalne zaštite, zdravlja, obrazovanja, kulture, medijske reprezentacije.

Ovo telo treba da pruži nezavisan, kritički pogled na Vladine podatke, da ukaže na nedostatke i neispunjene obaveze, da formuliše predloge i pozove na akcije, da izradi nezavisne izveštaje o nasilju prema ženama

Opservatorija je formirana na osnovu platforme za uspostavljanje Nezavisne opservatorije za praćenje nasilje prema ženama, koja je nastala kroz konsultativni proces koji je trajao od maja do septembra 2011. godine. U tom procesu je učestvovalo više od 20 ženskih organizacija civilnog društva, kao i predstavnici nezavisnih državnih organa koji se bave zaštitom ljudskih prava i zabranom diskriminacije.

Nasilje prema ženama je i dalje široko rasprostranjeno u Srbiji. Mere za zaštitu žena i kažnjavanje učinilaca imaju ograničene efekte, a uznemirujući podaci o ubistvima žena od sadašnjih i bivših partnera, potvrđuju da Srbija ne čini dovoljno na primeni zakona i strategija. Nasilje prema ženama ne tretira se na sveobuhvatan i sistematičan način, strategije nisu praćene odgovarajućim resursima (znanje, organizacija, finansije) za primenu i izveštajima o efektima. Pozitivni efekti „pilot projekata“ i primeri „dobre prakse“ ostaju neintegrisani i izolovani, što pravnu zaštitu i podršku žrtvama ostavlja neujednačenom u okviru iste službe, u istoj opštini i na nivou države.

Raspisan je i [konkurs za učešće ekspertkinja u radu Opservatorije](#), koji je otvoren do 15. oktobra 2011. godine.

Priredila: Gorana Odanović, istraživačica u Beogradskom centru za bezbednosnu politiku

Preuzeto sa: [Mreža Žena protiv nasilja](#)

Iz sveta

Rod je IPAK bitan

Iako žene čine više od 50% ukupne svetske populacije, na višim pozicijama rukovođenja koje zahteva učestvovanje u kreiranju i donošenju odluka, žene su još uvek nedovoljno zastupljene. Poražavajuća statistika po kojoj žene čine manje od 10% svetskih lidera, kao i podatak da je „kritična“ brojka od 30% žena – članova Parlamenta na globalnom nivou postignuta u samo 28 zemalja, ukazuje da je rod, kada je reč o liderstvu, ipak, bitan.

U savremenim demokratskim društvima svi građani imaju jednako pravo da učestvuju u upravljanju javnim poslovima, ali i da pod jednakim uslovima stupaju u javne službe i na javne funkcije. Ovo podrazumeva da bi i liderske funkcije trebalo da budu jednako dostupne i muškarcima i ženama. Međutim, širom sveta, žene su još uvek marginalizovane i lišene mogućnosti da donose odluke koje se tiču svih, a ne samo njih samih. Marginalizovanjem žena putem diskriminatornih zakona, praksi i ponašanja, marginalizovana je gotovo polovina

svetske inteligencije koja bi mogla da doprinese da ovaj svet bude bolji i bezbedniji. Brojna istraživanja ukazuju da učestvovanje žena u donošenju odluka u različitim oblastima društvenog života može imati višestruke pozitivne rezultate. Naime, prema istraživanjima, žene lideri deluju podsticajno na okolinu, pouzdanije su i češće spremne na rizik. Za razliku od tradicionalno dominantnog stila rukovođenja, koji je pretežno karakterističan za muškarce, žene lidere odlikuje potpuno drugačiji pristup koji se ogleda u fleksibilnosti, inkluzivnosti i timskom radu.

Doprinos žena u održavanju međunarodnog mira i bezbednosti, ostvarivanju koncepta održivog razvoja i iskorenjivanju gladi i bolesti dokazan je više puta tokom istorije, ali to nije bilo dovoljno da se ženama i u praksi, a ne samo na papiru, omogući ostvarivanje prava na političku participaciju i donošenje odluka na svetskom, regionalnom, nacionalnom i lokalnom nivou.

Hilari Klinton potpisuje zajedničku izjavu

Da se i u 21. veku za svoja prava moraju izboriti prvenstveno same žene, pokazala je i nedavno održana 66. sednica Generalne skupštine UN u Njujorku. Na toj sednici političke liderke uputile su apel da se poveća učestvovanje žena u politici i donošenju odluka. Predstavnice država, ministarstava, Visoki predstavnici i zvaničnici UN potpisali su Zajedničku izjavu o unapređenju učešća žena u politici, kojom su naglasili da je učešće žena od ključnog značaja za demokratiju i održivi razvoj i

mir. Pored toga, u izjavi se države podsećaju da je učestvovanje žena u politici jedno od ljudskih prava, i pozvaju da preduzmu odlučne korake ka promovisanju jednakog učešća žena u političkom životu. Takođe, naglašava se značaj učestvovanja žena u politici, kako za vreme mira i rata, tako i tokom različitih nivoa političke tranzicije kroz koju jedna država prolazi. Posebno se pozivaju postkonfliktne i države u tranziciji da identifikuju i uklone sve diskriminatorne barijere sa kojima se žene suočavaju. Potpisnice izjave pozvale su sve države da ratifikuju i ispune svoje obaveze iz Konvencije UN o eliminaciji svih vidova diskriminacije žena, kao i da implementiraju Rezoluciju Saveta bezbednosti 1325 o ženama, miru i bezbednosti.

Političke liderke u UN potpisnice izjave

U izjavi je, takođe, ukazano na neke od osnovnih problema koji stoje na putu učešću žena u politici, kao što su nasilje, siromaštvo, nejednake mogućnosti za pristup kvalitetnom obrazovanju i zdravstvenoj nezi, dupli standardi kada se vrednuje posao i slično, a sve države su pozvane da preduzmu proaktivne mere kako bi ove probleme uklonile. Na kraju, potpisnice su izrazile punu podršku sistemu za postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanju žena u okviru Ujedinjenih nacija.

Autorica: Sandra Vučić, studentkinja Master studija na Fakultetu bezbednosti i saradnica BCBP

Izvori: [sajt UN Women](#), [Vodič za žene liderke](#), [bilten Diversity Works](#)

Žene u Saudijskoj Arabiji dobile pravo glasa

Prvi put u istoriji žene u Saudijskoj Arabiji su dobile pravo da glasaju i da se kandiduju na lokalnim izborima, jednim javnim izborima u ovoj kraljevini. Takođe, žene su dobile mogućnost da budu predstavljene u Nacionalnom savetu, Majlis al-Shura.

Politika

Saudijski kralj Abdulah je u nedelju 25. septembra doneo odluku da „od narednog saziva, žene će imati pravo da se kandiduju na opštinskim izborima i da biraju kandidate, u skladu sa islamskim principima“. Nova prava žene u Saudijskoj Arabiji će moći da iskoriste tek za četiri godine, jer je imenovanje kandidata za ovogodišnje izbore, završeno. Ovo su tek drugi izbori u istoriji Saudijske Arabije, s obzirom da su prvi održani 2005. godine.

Reakcije na ovu odluku su bile različite. Aktivisti za ljudska prava koji već dugo nastoje da izdejtstvuju

pravo glasanja za žene u ovoj kraljevini uprkos tome što je na snazi stroga verzija sunitskog islama, dočekali su odluku kralja Abdulaha sa velikim oduševljenjem. Međutim, pojedini aktivisti su veoma skeptični i smatraju da početni entuzijazam može brzo da nestane, s obzirom da će žene svoje prvi put stečeno pravo ostvariti tek za četiri godine. Treba naglasiti i to da se žene u Saudijskoj Arabiji u svakodnevnom životu suočavaju sa brojnim drugim ograničenjima, poput zabrane da voze i da se pojavljuju u javnosti bez odobrenja muškog staratelja.

Dekret saudijskog kralja Abdulaha se tumači kao posledica proreformskog pokreta koji je zahvatio arapski svet ove godine. Prema mišljenju mnogih, ustanci u Egiptu, Libiji, Tunisu, Jemenu, Siriji i Bahrein su uzdrмали i Rijad pa je kralj na ovaj način nastojao da ublaži nezadovoljstvo među građanima koji sve više zahtevaju sprovođenje ozbiljnih reformi ne samo u društvenoj i političkoj, nego i u ekonomskoj sferi.

Pravo glasa u drugim državama sveta

Prvi veći talas u kojem su žene dobile pravo glasa bio je početkom dvadesetog veka, kada su evro-

pske zemlje poput Austrije, Danske, Češke (tada *Čehoslovačka*), Nemačke (*Vajmarska republika*), Poljske omogućile ženama da učestvuju na lokalnim a potom i na nacionalnim izborima. Drugi talas ostvarenja aktivnog i pasivnog prava na izborima usledio je neposredno nakon Drugog svetskog rata. U tom periodu Belgija, Francuska, Italija, Japan i Argentina su bile samo neke od država koje su ženama garantovale pravo glasa na izborima. Među poslednjim državama u Evropi koje su to uradile bile su Švajcarska 1971. i Lihtenštajn 1984. godine. Veliki broj afričkih država svojim građankama je obezbedio ovo pravo tek pedesetih i šezdesetih godina 20. veka u vreme dekolonizacije, iliti „oslobođenja Afrike“ (npr. Libija 1956, Alžir 1962, Kenija 1963, Bocvana 1965).

Priredila: Maja Bjeloš, istraživačica u Beogradskom centru za bezbednosnu politiku

Izvor: [BBC News](#), [Portal Mondo](#), [Wikipedia](#), [The National Interest](#)

Publikacije

Udruženja žena zaposlenih u sektoru bezbednosti: nosioci promene?

Prikaz publikacije

Ženevski centar za demokratsku kontrolu oružanih snaga (DCAF) izdao je u avgustu ove godine rezultate obimnog komparativnog istraživanja o 67 udruženja žena zaposlenih u različitim institucijama u sektoru bezbednosti. Autorka istraživanja je Rut Montgomery, konsultantkinja za teme iz oblasti policijskog rada i krivičnog pravosuđa, koja ima više od 30 godina radnog iskustva.

Iako su udruženja žena zaposlenih u sektoru bezbednosti počela da se osnivaju još dvadesetih godina prošlog veka, većina aktivnih udruženja je stvorena tek devedesetih godina, tako da ova tema nije dovoljno obrađena u akademskoj zajednici. O neistraženosti ove teme govori i činjenica da ne postoji formalna definicija ovih udruženja, tako da autorka kreće od samog početka u ispitivanju njihovog nastanka, strukture i aktivnosti. Publikacija teži da uporedi što više raznovrsnih udruženja iz različitih zemalja i regiona, ali ne predstavlja sveobuhvatnu analizu svih mreža i asocijacija. Uprkos ograničenim izvorima kojima je raspolagala, autorka nudi detaljna poređenja različitih aspekata funkcionisanja udruženja žena, kao što su: članstvo, struktura, finansiranje, izazovi u nastajanju, aktivnosti (obuke, mentorstvo, nagrade), da navedemo samo neke. Zanimljivo je i da istraživanje opisuje alternative udruženjima, u institucijama u kojima propisi otežavaju ili čak onemogućavaju osnivanje udruženja zaposlenih, kao što je vojska.

Teškoće sa kojima se pripadnice sektora bezbednosti susreću u svom angažmanu, kao što su diskriminacija prema njima u kolektivu, teškoće u napredovanju u službi, itd. dovode do stanja u kome su one konstantno manjina. Iako se situacija u većini slučajeva značajno popravila, udruženja još uvek moraju mnogo da rade u cilju promene svojih institucija kako bi one postale pogodnije za zaposlene žene.

Publikacija sumira sve relevantne informacije, ali i daje preporuke kako spoljašnji akteri, ali i same institucije mogu da na najefikasniji način podrže

udruženja žena. Istraživanje je pre svega namenjeno osobama ili grupama zainteresovanim za osnivanje ili podržavanje udruženja, ali kako autorka naglašava, tokom intervjua se često ponavljala potreba za umrežavanjem i razmenom iskustava, tako da publikacija može da posluži i za prepoznavanje i povezivanje zainteresovanih udruženja. Iako je ovo izuzetno izazovna i do sada malo obrađena tema, publikacija uspeva da na jednostavan način temeljno prikaže strukturu, ovlašćenja i aktivnosti raznovrsnih udruženja, ali i da ponudi moguća rešenja za neke od nedostataka i problema sa kojima se ona susreću.

Autorka: Jelena Kajganović, studentkinja Master studija na Fakultetu političkih nauka i saradnica BCBP

Montgomery, R. (2011) *Female Staff Associations in the Security Sector: Agents of Change?* DCAF: Geneva.

Stavovi i vrednosne orijentacije srednjoškolaca u Srbiji

Publikacija je objavljena u okviru edicije Helsinške sveske, u izdanju Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji, 2011.

Publikacija „Stavovi i vrednosne orijentacije srednjoškcolaca u Srbiji“ nastala je na osnovu istraživanja koje je sprovedeno u srednjim školama u šest gradova u Srbiji – Beogradu, Novom Sadu, Zrenjaninu, Kruševac, Nišu i Novom Pazaru, u periodu od marta do avgusta 2011. godine. Polnu strukturu uzorka čini 310 muškaraca (49,2%) i 319 žena (50,6%) od ukupnog broja ispitanika/ca (630).¹ Glavni cilj istraživanja bilo je detektovanje dominantnih stavova i vrednosnih orijentacija srednjoškcolaca na skali tradicionalizma, homofobije, antiromizma, etničkih stereotipa i stavova prema abortusu.

Rezultati istraživanja su pokazali da srednjoškcolci u Srbiji ne odudaraju mnogo od opšteg konteksta u kome su odrastali i vaspitavani. Govorimo o generacijama koje sada imaju od 14 do 18 godina a koje su rođene u periodu između 1993. i 1997. godine – dakle u vreme kada su njihovi roditelji preživljavali najtežobnije dane u novijoj istoriji srpskog društva. Mega inflacija, ratovi, neizvesnost egzistencije i ogroman pad materijalnog standarda su obeležili taj period. Danas, reklo bi se na osnovu rezultata istraživanja, vidimo posledice tog vremena.

Tradicionalnih ispitanika ima 33,9%, umerenih 27,9% i netradicionalnih 25%. Ovi podaci su dobijeni izračunavanjem odgovora na skali tradicionalizma. Skala obuhvata 14 iskaza koji se tiču ispitivanja stereotipa o porodici, braku kao i stavova prema nasilju nad ženama i rodnim ulogama. U odnosu na pol ispitanika, razlike su upadljive – žene su skoro pet puta manje tradicionalne od muškaraca i skoro četiri puta više liberalne/netradicionalne.

Jasniju sliku dobijamo kada pogledamo odgovore na pojedinačna pitanja: tako, na primer stav *Porodica i brak su svetinje* podržava više od 75% ispitanih. Za zabranu abortusa se zalaže čak njih 40% (od toga najkonzervativniji su se pokazali srednjoškcolci u Novom Pazaru što nesumnjivo govori o uticaju tradicionalnih religija na formiranje stavova

¹ Jedna osoba se nije izjasnila o svom polu.

mladih). Da u porodici ipak muškarac treba da ima glavnu reč slaže se 44% ispitanika (od tog broja 70% su muškarci).

Stav da osobe drugačije seksualne orijentacije zaslužuju batine podržava 22% ispitanih.

Zabrinjavajući podatak je da je stav *Žena povremeno zaslužuje batine* podržalo njih 9%. Dakle, otprilike svaki deseti ispitanik se zalaže za nasilje nad ženama. Sa druge strane neki odgovori su obećavajući – sa stavom *U našem društvu nasilje u porodici je veliki problem* slaže se oko 60% njih, dok 61% izjavljuje da *Ako bih znao za neki slučaj nasilja u porodici prijavio/la bih ga*.

Sklonost srednjoškcolaca agresivnim stavovima ponavlja se kod stavova o Romima i LGBT populaciji. Stav da osobe drugačije seksualne orijentacije zaslužuju batine podržava 22 odsto ispitanih; a to da su *Romi po prirodi prljavi ljudi* podržava 27% srednjoškcolaca.²

Na skali homofobije,³ žene opet pokazuju manje konzervativne stavove – četiri puta je više muškaraca u grupi homofobičnih i tri puta više žena u grupi nehomofobičnih. Manju homofobiju kod ispitanica možemo objasniti time da su da su žene osetljivije na diskriminaciju pojedinih marginalizovanih grupa jer su i same marginalizovane. Odgovor može biti i da se pojam homoseksualnosti češće vezuje za

² Pri tom, ne treba zaboraviti da su srednjoškcolci u ovom uzorku uglavnom iz siromašnih porodica (njihove porodice u 30% slučajeva mesečno raspolažu sa manje od 40.000 dinara, dok 30% sa manje od 60 do 80.000 din.). Nesumnjivo da postoji veza između masovnog osiromašenja većine stanovništva Srbije i jačanja konzervativnih vrednosti, što je deo odgovornosti političko - ekonomske elite ove zemlje.

³ Skala se sastoji od iskaza kao što su: *Mislim da su bolesni, U potpunosti ih podržavam i razumem, Gej osobama treba dozvoliti pravo na brak, Gej osobama treba dozvoliti usvajanje dece* itd.

muškarce a kada se vezuje za žene onda nema tako negativan prizvuk ili da muškarci češće osećaju da im je ugrožen identitet kada ih neko povezuje sa homoseksualcima (a kojima se pripisuju stereotipne osobine: slabi su, nisu pravi muškarci, feminizirani su, itd.). Neka od ovih tumačenja su poznata i iz drugih istraživanja rodni razlika u percepciji LGBT populacije.

Za zabranu abortusa se zalaže čak 40% ispitanika.

Na skali antiromizma,⁴ 36,7% srednjoškolaca ima ekstremno šovinističke i rasističke stavove prema Romima, 32,2% ih je umerenih a 31% ne pokazuje antiromizam u stavovima. U odnosu na pol, 60% muškaraca naspram 40% žena daje ekstremno negativne odgovore prema Romima. Procenat žena je nešto veći u grupi umerenih i „liberalnih“ (liberalnih, u smislu da pokazuju opozitne vrednosti šovinizmu).

Generalno posmatrano, žene su u ovom istraživanju pokazale značajno manje tradicionalne, konzervativne i homofobične stavove. To je još jedan pokazatelj patrijarhalnosti srpskog društva kao i nemogućnosti da se izgradi jedna demokratska atmosfera u kojoj bi mladi bili oslobođeni stega tradicije i uticaja političke propagande koja još uvek ide u pravcu jačanja desničarskih vrednosti.

Autorka: Marija Radoman, doktorantkinja odeljenja za sociologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu

⁴ Skala sadrži iskaze kao što su: *Romi su po prirodi prljavi ljudi, Romi neće da uče, više vole da prosjače, Romi su mentalno manje sposobni za učenje, Romi rađaju više dece kako bi ih zloupotrebljavali za prosjačenje, Romi su višestruko diskriminirani, Romi treba da budu potpuno ravnopravni u društvu.*

Rečnik pojmova

JEDNAKOST je pojam o kojem su se kroz istoriju vodile, i danas se vode debate. Društvena jednakost se vezuje za distribuciju društvene moći to jest za posedovanje materijalnih bogatstava, političke vlasti i društvenog ugleda. Formalno-pravna jednakost je dosledna primena svih zakonskih normi za sve. Jednakost početnih šansi pretpostavlja dovođenje svih pojedinca/pojedinki u jednake startne uslove. Treći tip jednakosti je jednakost ishoda.

Dakle, uvođenje mera koje će obezbediti redistribuciju startnih uslova u korist defavorizovanih grupa i pojedinaca. Kvote, mere afirmativne akcije i pozitivne diskriminacije spadaju u te mere. Danas se umesto pojma „jednakost“ koristi pojam „jednake mogućnosti“ jer je društveno znatno realniji.

Preuzeto: Jarić Vesna i Nadežda Radović, *Rečnik rodne ravnopravnosti – 102 pojma rodne ravnopravnosti za 102 godine osvajanja ženskih ljudskih prava*, Heinrich Böll Stiftung, Beograd, 2010.

JEDNAKE MOGUĆNOSTI predstavljaju širi pojam od rodne ravnopravnosti, utoliko što pored jednakih mogućnosti za žene i muškarce, se pod pojmom podrazumevaju i jednake mogućnosti za učešće u društvenom, javnom i profesionalnom životu za sve individue, koje mogu biti izložene diskriminaciji po bilo kom osnovu ili ličnom svojstvu kao na pimer: polu, seksualnoj orijentaciji, etničkoj pripadnosti, religijskom ili političkom opredeljenju, fizičkim karakteristikama, statusu, godištu, članstvu u nekoj organizaciji itd.

Preuzeto: Jarić Vesna i Nadežda Radović, *Rečnik rodne ravnopravnosti – 102 pojma rodne ravnopravnosti za 102 godine osvajanja ženskih ljudskih prava*, Heinrich Böll Stiftung, Beograd, 2010.

RODNO ZASNOVANO NASILJE je bilo koji oblik nasilja koji se sprovodi nad osobom samo zbog pripadnosti određenom polu, upotrebom fizičke ili psihičke sile, uključujući silovanje, fizičko nasilje, seksualno uznemiravanje, incest i pedofiliju.

Preuzeto: Jarić Vesna i Nadežda Radović, *Rečnik rodne ravnopravnosti – 102 pojma rodne ravnopravnosti za 102 godine osvajanja ženskih ljudskih prava*, Heinrich Böll Stiftung, Beograd, 2010.

Linkovi: [Rečnik pojmova](#), [Rečnik rodne ravnopravnosti](#)

Izvor: Pincus, F. L., „*Discrimination Comes in Many Forms: Individual, Institutional, and Structural*” in: Adams, M., Blumenfeld, W., Castaneda, R., and others, *Readings for Diversity and Social Justice*, New York and London: Routledge, 2000, p. 31 - 35.

BILTEN ROD I BEZBEDNOST | BROJ 04

Urednice:

Maja Bjeloš, majabjelos@ccmr-bg.org
Gorana Odanović, gorana.odanovic@ccmr-bg.org

Recezentkinja:

Sonja Stojanović, sonjastojanovic@ccmr-bg.org

Saradnici:

Branka Milinčić, bmilincic@yahoo.com
Đurđa Rajevac, djurdja.rajevac@gmail.com
Jelena Kajganović, jkajganovic@hotmail.com
Marija Radoman, xmarijax@gmail.com
Marko Vidović, maki.vidovic@yahoo.com
Sandra Vučić, sandra.vucic@gmail.com

Prelom:

Saša Đorđević, sasadjordjevic@ccmr-bg.org

Kontakti redakcije:

Beogradski centar za bezbednosnu politiku
Gundulićev venac 48/II, 11000 Beograd, Srbija.
Tel/faks: 011- 32 87 226, 32 87 334
E-mail: office@ccmr-bg.org
Web: www.ccmr-bg.org

Standardi za objavljivanje teksta u Biltenu:

Dužina teksta: tekst ne treba da bude duži od 350-400 reči. Font: Times New Roman 12. Pored 1.5.